

STABILNOŚĆ SYSTEMU FINANSOWEGO I BEZPIECZEŃSTWO POLSKIEGO SYSTEMU GWARANTOWANIA DEPOZYTÓW

Izabela Kropacz

Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny
Uniwersytet Łódzki

Streszczenie

W artykule poruszono problematykę bezpieczeństwa polskiego systemu gwarantowania depozytów. Zaprezentowano działalność depozytową sektora bankowego oraz związane z prowadzeniem tej działalności ryzyko. Przedstawiono strukturę depozytową polskiego sektora bankowego oraz wskaźnik oszczędności do PKB w wybranych krajach europejskich. Wskazano zadania i zakres działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, a także zaprezentowano polski system ochrony depozytów w świetle europejskich standardów. Dokonano oceny bezpieczeństwa środków powierzanych instytucjom rynku finansowego w Polsce oraz wskazano instytucje zabezpieczające deponowane środki. Wykazano, iż sprawnie działający rynek finansowy może być podstawą rozwoju i wzrostu gospodarczego, zaś efektywne funkcjonowanie organów nadzoru pozwala na zmniejszenie zagrożenia wynikającego z wykonywanej przez banki działalności. Prezentacji i porównania zgromadzonych danych dokonano za pomocą wykresów.

Słowa kluczowe: depozyty, Bankowy Fundusz Gwarancyjny, bezpieczeństwo, systemy gwarantowania depozytów, ryzyko bankowe.

JEL Class: G22, G32.

WPROWADZENIE

Stabilność finansowa traktowana jest współcześnie jako dobro publiczne, stanowiące warunek rozwoju gospodarczego, stabilności cen i pieniądza. Doświadczenia wielu krajów wskazują, iż destabilizacja systemu finansowego ma wpływ na załamanie się płatności, spadek wartości pieniądza oraz upadłość wielu podmiotów gospodarczych. Polska wypracowała własny system bezpieczeństwa i nadzoru.

Celem głównym artykułu jest próba oceny bezpieczeństwa środków powierzonych instytucjom rynku finansowego w Polsce oraz wskazanie instytucji zabezpieczających deponowane środki.

Hipoteza: Stabilność systemu finansowego oraz bezpieczeństwo polskiego systemu gwarantowania zależne są od wielu powiązanych ze sobą czynników oraz są wynikiem działalności instytucji systemu finansowego. Sprawne funkcjonowanie organów nadzoru pozwala na zmniejszenie zagrożeń wynikających z wykonywanej przez banki działalności.

1. STABILNOŚĆ I BEZPIECZEŃSTWO RYNKU FINANSOWEGO W POLSCE

System finansowy w polskiej gospodarce pełni funkcję pośrednika finansowego. Instytucje działające w systemie finansowym współpracują z podmiotami gospodarczymi w kwestii alokacji środków, a także kontroli nad stabilnością i bezpieczeństwem finansowym oraz nad zarządzaniem ryzykiem. Ważną funkcją dla systemu finansowego jest również funkcja płatnicza, zapewniająca sprawny przepływ pieniądza. Badania dotyczące stabilności systemu analizują możliwość upadłości instytucji mających wpływ na cały system finansowy [*Stabilność finansowa*, dostęp: 12.03.2017]. Stabilność i bezpieczeństwo systemu mogą zostać zachwiane, gdy problemy jednego podmiotu powodują ograniczenia w pełnieniu funkcji przez inne podmioty systemu, ponieważ system finansowy stanowi układ wzajemnie powiązanych ze sobą instytucji finansowych, rynków finansowych oraz elementów infrastruktury systemu finansowego [Matysek-Jędrych 2007: 41]. W strukturze systemu finansowego można wyróżnić dwa segmenty: rynkowy system finansowy oraz publiczny system finansowy [Pietrzak i in. 2012: 20–42].

Narodowy Bank Polski jest jednym z elementów systemu finansowego. Jest odpowiedzialny za stabilność i rozwój systemu finansowego, które są niezbędne dla zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju. Jego zadaniem jest budowa sieci bezpieczeństwa finansowego oraz wypracowywanie zasad współdziałania organów państwa w przypadku sytuacji kryzysowej. Szczególnie ważnym elementem jest dbanie o bezpieczeństwo finansowe banków, ponieważ ich stabil-

ność finansowa jest gwarantem funkcjonowania systemów rozliczeń pieniężnych [*Stabilność finansowa*, dostęp: 12.03.2017]. System nadzoru i bezpieczeństwa w szczególności obejmuje gospodarstwa domowe, ponieważ odgrywają one znaczącą rolę w kształtowaniu oszczędności wewnętrznych kraju [Ostrowska 2013: 7].

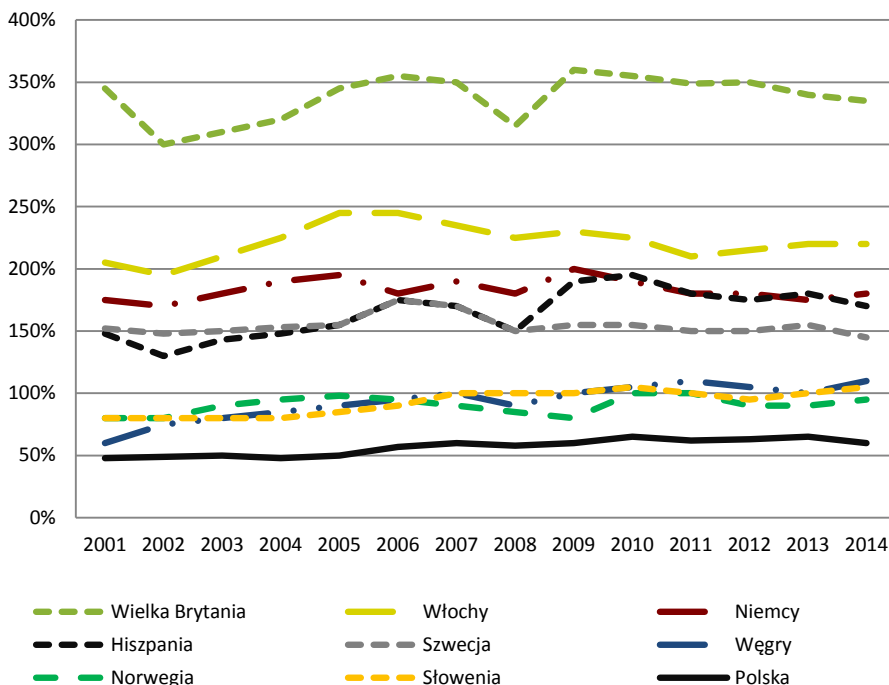
Ważnym dla gospodarki podmiotem nadzorującym system finansowy jest Komisja Nadzoru Finansowego. Obok niej za system bezpieczeństwa sektora finansowego odpowiadają takie podmioty jak: Bankowy Fundusz Gwarancyjny oraz Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny [Ostrowska 2013: 7].

2. WKŁADY DEPOZYTOWE W POLSKIM SYSTEMIE BANKOWYM

Najczęściej stosowaną formą lokowania środków pieniężnych wybieraną przez posiadaczy wolnych środków finansowych jest lokata bankowa. Jest to efekt jasno sprecyzowanych zasad lokowania oszczędności, gwarancji bezpieczeństwa, niskiego ryzyka straty oraz ochrony przed inflacją. Banki traktują lokaty jako pożyczkę na określony czas, którą deponent udziela bankowi. Powierzone przez deponentów środki finansowe banki udostępniają dalej kredytobiorcom bądź inwestują w inne aktywa. Wraz z upływem terminu zapadalności bank zwraca powierzone depozyty wraz z naliczonymi odsetkami [*Skąd się bierze oprocentowanie lokat bankowych*, dostęp: 14.08.2012].

Podstawowym źródłem finansowania działalności banków są depozyty. Ważnym elementem jest utrzymanie ich poziomu na stabilnym dla banku poziomie. Depozyty są jednym z pewniejszych, a zarazem najmniej kosztownym dla banku źródłem finansowania [*Podręcznik inspekcji na miejscu...*, 2007: 2–3]. Równie ważna jest analiza struktury i dynamiki depozytów. Zaufanie wobec banku, jak i lojalność deponentów, ma kluczowe znaczenie w badaniu poziomu płynności oraz stabilności wyniku finansowego banku. Ważnym elementem utrzymania stabilności banku jest opracowany i prawidłowo wdrożony program utrzymania i rozszerzania bazy depozytowej, który daje możliwość monitorowania bazy depozytowej oraz planowania struktury i wielkości aktywów na podstawie zachodzących trendów [*Podręcznik inspekcji na miejscu...*, 2007: 1].

Rynek depozytowy w Polsce ma swoje ograniczenia. Wynikają one z dość niskiego zaangażowania depozytariuszy w inwestycje w stosunku do działalności inwestycyjnej w krajach europejskich. Na wykresie 1 zaprezentowano wskaźnik oszczędności do PKB w wybranych europejskich krajach w latach 2001–2014.

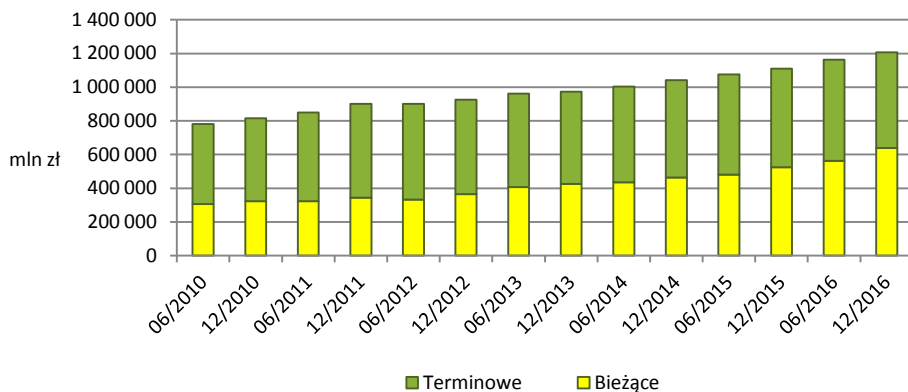

Wykres 1. Wskaźnik oszczędności/PKB w wybranych krajach Europy w latach 2001–2014

Źródło: *Struktura oszczędności w Polsce...* [2012: 19]; *Unia europejska – statystyka* [dostęp: 03.11.2017]; *Struktura oszczędnościowa gospodarstw domowych* [dostęp: 28.06.2017]; *Polska – kraj najniższych oszczędności* [dostęp: 03.11.2017].

Jednym z czynników wpływających na wzrost poziomu oszczędności jest rozwój gospodarczy kraju. W krajach, w których poziom rozwoju gospodarczego jest na relatywnie wysokim poziomie, wielkość oszczędności gospodarstw domowych znacznie przewyższa poziom Produktu Krajowego Brutto. W Polsce na koniec 2011 r. oszczędności osiągnęły 64% PKB. Sytuacja innych krajów Europy Środkowo-Wschodniej, takich jak Słowenia czy Węgry dawała nadzieje dalszego rozwoju oszczędności w Polsce. Krajem o najwyższym wskaźniku oszczędności do PKB jest Wielka Brytania. Stosunek tego wskaźnika znacząco przewyższa 300% [*Struktura oszczędności w Polsce...*, 2012: 19].

W Polsce zarówno poziom depozytów bieżących, jak i depozytów terminowych, ulegają zwiększeniu. W styczniu 2017 roku depozyty ogółem wynosiły 1 216 978 mln złotych, z czego 602 990 mln zł stanowiły depozyty terminowe, a 613 987 mln zł depozyty bieżące.

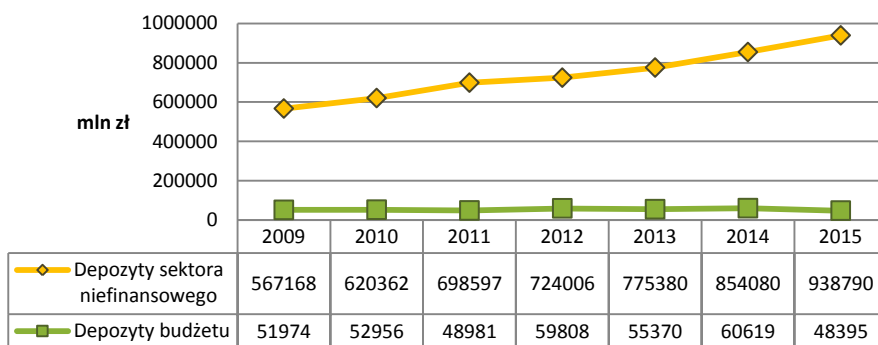

Wykres 2. Depozyty sektora bankowego w latach 2010–2016

Źródło: *Statystyka monetarna i finansowa* [dostęp: 23.03.2017].

Na przestrzeni lat można zauważyć znaczący wzrost depozytów. Depozyty bieżące w grudniu 2016 roku stanowiły 638 961 mln zł, co w porównaniu z grudniem 2010 roku stanowi 49-cio procentowy wzrost. Przyrost depozytów terminowych w tym okresie stanowił 13%.

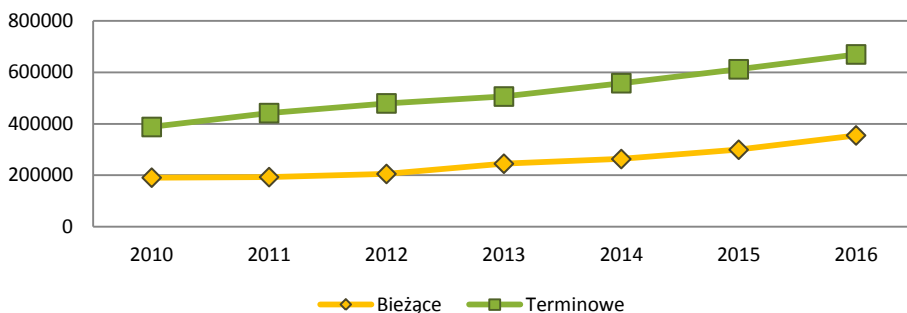
Wykres 3 przedstawia wysokość depozytów sektora niefinansowego oraz depozytów instytucji budżetowych w latach 2009–2015. Można zaobserwować wyraźny rozwój działalności depozytowej w Polsce, szczególnie w sektorze niefinansowym, co świadczy o dużym zainteresowaniu sektora deponowaniem nadwyżek finansowych w bankach [*Depozyty sektora niefinansowego...*, 2016: 4].

Wykres 3. Depozyty sektora niefinansowego oraz instytucji budżetowych w latach 2009–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Depozyty sektora niefinansowego...* [2016: 4].

Na wzrost poziomu depozytów sektora niefinansowego miał wpływ wzrost zainteresowania depozytami wśród osób prywatnych.

Wykres 4. Depozyty bankowe osób prywatnych w latach 2010–2016

Źródło: *Statystyka monetarna i finansowa* [dostęp: 23.03.2017].

W analizowanym okresie wśród depozytów osób prywatnych można zaobserwować wzrost depozytów bieżących o 46%. Przyrost depozytów terminowych w badanym okresie wyniósł 37%.

3. RYZYKO ZWIĄZANE Z DZIAŁALNOŚCIĄ BANKOWĄ

Banki poprzez podejmowanie ryzyka osiągają i pomnażają swoje zyski, a z drugiej strony ryzyko niesie za sobą możliwość poniesienia straty. Spośród licznych zadań wykonywanych przez banki, największe ryzyko powiązane jest z kredytowaniem, w którym to ryzyko jest elementem nie do uniknięcia. Istotnym elementem ryzyka są też niekorzystne zmiany otoczenia gospodarczego. Dlatego też działalność banków powinna być ciągle monitorowana i kontrolowana [Paśtuł i Sitek 2013: 435].

Kryzys finansowy z 2007 roku, który miał swoje odzwierciedlenie w gospodarce światowej dotknął również sektor finansowy. Był on efektem podejmowania nadmiernego ryzyka oraz niekorzystnego rozwoju sytuacji na rynkach finansowych. Konsekwencją były znaczące straty na inwestycjach oraz spadek wartości kapitałów regulacyjnych banków poniżej wymaganego poziomu. Ścisła sieć powiązań wewnątrz sektora mogła doprowadzić do upadłości i bankructwa wielu instytucji finansowych i stanowić zagrożenie dla całego systemu finansowego [Czajkowska 2016: 180].

Ryzyko bankowe jest z zasady nieprzewidywalne, ponieważ banki operując środkami finansowymi swoich klientów nie mogą być pewne, kiedy klient zażąda ich zwrotu i muszą być przygotowane na zwrot środków przed terminem [Dobo-

siewicz 2005: 130]. Według K. Jajugi [2009: 130–131] każda działalność związana jest z ryzykiem, a prowadzenie działalności w warunkach ryzyka jest nieodłącznym elementem każdej gospodarki. W literaturze można dostrzec dwie odmiennie definicje ryzyka. Ryzyko może być rozumiane negatywnie, jako zagrożenie nieosiągnięcia zamierzonego efektu, bądź neutralnie, jako zagrożenie i szansa z możliwością uzyskania efektu różnego od oczekiwań [Jajuga 2009: 13–14].

Dostępne klasyfikacje rodzajów ryzyka za główny element podziału przyjmują zakres działalności. Najbardziej ogólną klasyfikację oparto na podziale na: ryzyko związane z działalnością wewnętrzną banku, tzw. ryzyko subiektywne i ryzyko obiektywne wynikające z czynników zewnętrznych, na które bank nie ma bezpośredniego wpływu. Ryzyko wewnątrzbankowe to m.in. wynik złej organizacji banku, błędów w polityce kadrowej, złych procedur działania i braku kontroli ich wykonania [Dobosiewicz 2007: 25–26].

Praca z ryzykiem polega na odpowiednim zarządzaniu elementami mającymi wpływ na poziom ryzyka. Proces ten obejmuje prace, mające na celu analizę, sterowanie zaistniałymi rodzajami ryzyka oraz kontrolę podejmowanych działań. Banki w celu ograniczenia ryzyka stosują się do zalecanych przez instytucje nadzoru regulacji i norm prawnych. Zarządzanie ryzykiem, jak i działania mające na celu niedopuszczenie do wystąpienia w działalności bankowej zdarzeń wysoce ryzykownych ma na celu uniknięcie angażowania instytucji gwarantowania wypłacalności banków [Iwanowicz-Drozdowska i in. 2010: 235–237].

4. BEZPIECZEŃSTWO POLSKIEGO SYSTEMU BANKOWEGO

Komisja Nadzoru Finansowego – KNF – to organ nadzorujący rynek finansowy w Polsce powołany na mocy Ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym [Dz.U. 2006, nr 157, poz. 1119]. Nadzór nad samą Komisją został powierzony Prezesowi Rady Ministrów, któremu Komisja prezentuje coroczne sprawozdanie ze swej działalności [Dz.U. 2006, nr 157, poz. 1119, art. 7]. Decyzje KNF podejmowane są w formie uchwał, w głosowaniu jawnym zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej czterech członków, w tym przewodniczącego lub zastępcy [Dz.U. 2006, nr 157, poz. 1119, art. 12]. Komisja Nadzoru Finansowego sprawuje nadzór nad całym rynkiem finansowym, w którego skład wchodzi: sektor bankowy, rynek kapitałowy, emerytalny, ubezpieczeniowy, a także instytucje płatnicze i biura usług płatniczych, instytucje pieniądza elektronicznego oraz kasy spółdzielcze.

Do głównych zadań Komisji Nadzoru Finansowego należy [*Zadania Komisji*, dostęp: 13.03.2017]:

– podejmowanie działań mających na celu prawidłowe funkcjonowanie oraz rozwój rynku finansowego,

- działania informacyjne z zakresu funkcjonowania rynku finansowego,
- udział w tworzeniu aktów prawnych dotyczących nadzoru nad rynkiem finansowym,
- tworzenie możliwości polubownego rozstrzygania sporów pomiędzy podmiotami rynku finansowego,
- wykonywanie innych zadań określonych ustawami.

Głównym celem nadzoru nad rynkiem finansowym w Polsce jest zapewnienie odpowiedniego funkcjonowania podmiotów na rynku, jego stabilności, bezpieczeństwa oraz przejrzystości, a także zapewnienie ochrony interesów uczestników tego rynku. W celu rzetelnego wykonywania swoich zadań Urząd Komisji Nadzoru Finansowego stosuje nadzór oparty na analizie ryzyka. Nadzorowane instytucje finansowe są poddawane ciągłej ocenie na podstawie ryzyka z wykorzystaniem metodyki BION (badanie i ocena nadzorczą).

Od oceny ukształtowanej przez BION uzależniona jest intensywność i charakter działań nadzorczych. Daje to możliwość efektywnej alokacji zasobów UKNF, które powinny być kierowane do podmiotów i obszarów generujących najwyższe ryzyko. Korzyścią wynikającą z BION jest stworzenie mechanizmu stosowania wobec danej instytucji środków nadzorczych adekwatnych do oceny, zmierzających do poprawy sytuacji w obszarach generujących nadmierne ryzyko [*Nadzór oparty na analizie ryzyka*, dostęp: 13.03.2017].

Bezpieczeństwo polskiego sektora bankowego jest możliwe do zachowania nie tylko dzięki odpowiednim aktom prawnym oraz uchwałom Komisji Nadzoru Finansowego, ale także poprzez odpowiednie praktyki w zakresie ostrożnego i stabilnego zarządzania [Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe, Dz.U. 1997, nr 140, poz. 939, art. 137]. Prawo bankowe upoważnia KNF do wydawania rekomendacji bankowych, które mają za zadanie kształtowanie odpowiednich mechanizmów zarządzania ryzykiem, a także zasad funkcjonowania podmiotów. Rekomendacje są powszechnie stosowane przez banki, pomimo iż nie stanowią źródła prawa, a ich stosowanie nie jest obligatoryjne. Od początku swej działalności KNF wprowadziła 16 rekomendacji uwzględniających kwestie związane z ryzykiem bankowym [Kasprzak 2013: 174–175].

5. POLSKI SYSTEM OCHRONY DEPOZYTÓW W ŚWIETLE STANDARDÓW UNII EUROPEJSKIEJ

Historia europejskich systemów gwarantowania depozytów sięga 1966 roku, kiedy utworzono pierwszy taki system w Niemczech (RNF) [Gospodarowicz 2013: 8]. Powodem powołania systemów gwarancji depozytów była ochrona interesów klientów korzystających z usług banków, ustabilizowanie sytuacji

gospodarczej oraz przeciwdziałanie destabilizacji systemu bankowego i rynku finansowego [Dembska 2016: 4].

W 1986 roku Komisja Wspólnot Europejskich wydała pierwszą dyrektywę dotyczącą systemów gwarantowania depozytów – Dyrektywę 87/63/EWG. Ponadto w 1994 roku wydano Dyrektywę 94/19/WE (Dyrektywa depozytowa), która od 2009 roku stanowiła podstawę prawa Unii Europejskiej w ramach działalności instytucji gwarantujących depozyty [Gospodarowicz 2013: 8]. Zgodnie z dyrektywą, podstawowym celem działania systemów gwarantowania depozytów jest: ochrona zdeponowanych środków, stabilność systemu finansowego oraz warunki równej konkurencji. Kraje Unii Europejskiej zostały zobowiązane do wprowadzenia minimalnego funduszu gwarancji depozytów, finansowanego przez banki w celu zapewnienia ochrony drobnych deponentów [Niczyporuk i Talecka 2010: 125].

Kryzys finansowy w 2007 roku ukazał, że regulacja działalności bankowej i nadzór nad nią potrzebują harmonizacji. Ujawnił również, że błędne oceny ryzyka dokonywane w sektorze bankowym mają wpływ na stopień stabilności finansowej państw członkowskich. W czerwcu 2012 roku powołano dwie nowe instytucje, które zostały kluczowymi składnikami tzw. unii bankowej. Pierwszym ze składników jest *jednolity mechanizm nadzorczy*, który przyznaje Europejskiemu Bankowi Centralnemu prawo nadzoru dla zapewnienia niezależności nad bankami europejskimi na wspólnych zasadach. Drugim elementem jest *jednolity mechanizm restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji*, który ma za zadanie uporządkowanie sytuacji banku po kryzysie, generując jak najniższe koszty dla podatników w przypadku wystąpienia upadłości banku [Unia bankowa – dokumenty informacyjne o Unii Europejskiej: 1, dostęp: 01.09.2016].

Unia bankowa to znaczący element kontroli europejskich banków. Głównym celem powołania działalności unii bankowej jest ochrona oszczędności obywateli krajów należących do strefy euro na wypadek kryzysu finansowego. Polska nie należy do struktur unii bankowej. Przystąpienie do struktur tej organizacji dałoby możliwość łagodzenia konsekwencji upadłości banków. Elementem asekuracyjnym dla banków jest przeniesienie ciężaru poniesionych kosztów w celu ratowania lub likwidacji banków z poziomu poszczególnych krajów członkowskich na poziom unijny [Czajkowska 2016: 180].

Unia bankowa to znaczące i istotne uzupełnienie unii gospodarczej i walutowej oraz rynku wewnętrznego. Ujednoliconą odpowiedzialność za restrukturyzację, nadzór i uporządkowaną likwidację oraz finansowanie na szczeblu Unii Europejskiej zobowiązuje banki do przestrzegania tych samych przepisów. Przepisy te gwarantują, że banki podejmują wyłącznie mierzone ryzyko, a bank, który popełnia błędy, płaci za ponoszone straty, a także musi liczyć się z koniecznością zakończenia działalności, przy czym ważna jest minimalizacja kosztów dla podatnika [Czajkowska 2016: 1–2].

Za główne cele unii bankowej uznaje się [dostęp: 12.03.2017]:

- gwarancję banków o zdolności do przetrwania możliwych kryzysów,
- zapobieganie wykorzystywaniu depozytów w celu ratowania banków ogłaszających upadłość,
- ograniczenie podziału rynku poprzez zmiany i harmonizację przepisów sektora finansowego,
- zwiększenie stabilności finansowej w strefie euro i w całej Unii Europejskiej.

Dyrektywa 2014/49/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z 16 kwietnia 2014 roku dotyczyła wdrożenia ujednoczonych zasad finansowania systemu gwarantowania w krajach UE. Zmiany dotyczyły podstawy naliczania opłat, za którą to uznano wielkość zgromadzonych przez bank depozytów objętych gwarancjami Bankowego Funduszu Gwarancyjnego oraz poziom generowanego ryzyka. Jako dodatkowy element kalkulacji opłat wykazuje się przynależność do systemu ochrony instytucjonalnej IPS – *Institutional Protection System* [Zygierewicz 2015: 20–21].

Brakującym elementem działalności unii bankowej jest europejski system gwarantowania depozytów, który zgodnie z założeniami ma zostać wdrażany w latach 2017–2024. Europejski system gwarantowania depozytów (EDIS) jest niezbędnym elementem dla zbudowania pełnej unii bankowej i zwiększenia integracji krajów strefy euro w obszarze finansowym. Docelowo EDIS ma przenieść odpowiedzialność za gwarantowanie depozytów z poziomu krajowego na poziom europejski. Oznacza to, iż w przypadku upadłości banków z krajów, w których system bankowy boryka się z problemami, zostanie dokonana swoista redystrybucja środków finansowych od systemów bankowych dobrze nadzorowanych i banków dobrze zarządzanych [Waliszewski 2016: 25].

6. ZADANIA BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO W ZAKRESIE OCHRONY DEPOZYTÓW

System gwarantowania depozytów to podstawa tworzenia sieci bezpieczeństwa i stabilności finansowej, która chroni system finansowy przed jego destabilizacją. Leży ona w interesie wszystkich podmiotów tego systemu, ponieważ są one ze sobą powiązane i wrażliwe na szoki występujące w otoczeniu. System gwarantowania depozytów jest obecny w 112 państwach świata, a ponad 75% z nich powstało w ciągu ostatnich 25 lat. Stanowi to, iż system ten jest stosunkowo nową lecz dynamicznie rozwijającą się ideą [Gospodarowicz 2013: 7].

Celem działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego jest działanie na rzecz stabilności krajowego systemu finansowego poprzez funkcjonowanie obowiązkowego systemu gwarantowania depozytów oraz prowadzenie

przymusowej restrukturyzacji. Obecnie BFG w Polsce działa na mocy Ustawy z 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji [Dz.U. 2016, poz. 996]. Pierwszą ustawą wprowadzającą zasady działania BFG była Ustawa z dnia 14 grudnia 1994 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym [Dz.U. 1995, nr 4, poz. 18].

Do zadań BFG należy [Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym..., Dz.U. 2016, poz. 996, art. 5, pkt. 1]:

- wykonywanie obowiązków wynikających z gwarantowania depozytów, w szczególności dokonywanie wypłaty środków gwarantowanych deponentom,
- kontrola danych zawartych w systemach wyliczania podmiotów objętych systemem gwarantowania,
- restrukturyzacja podmiotów, przez umorzenie lub konwersję instrumentów kapitałowych,
- prowadzenie przymusowej restrukturyzacji,
- przygotowywanie, aktualizacja i ocena wykonalności planów przymusowej restrukturyzacji i grupowych planów przymusowej restrukturyzacji,
- gromadzenie i analizowanie informacji o podmiotach objętych systemem gwarantowania, w szczególności w celu opracowywania analiz i prognoz dotyczących sektora bankowego i sektora kas oraz poszczególnych banków i kas,
- prowadzenie innych działań na rzecz stabilności krajowego systemu finansowego.

Ochronie gwarancyjnej wykonywanej przez BFG podlegają środki finansowe zgromadzone przez deponenta na rachunkach bankowych lub na rachunkach w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej. Pierwotna kwota gwarantowanych środków wynosiła 3 000 euro. Obecnie kwota ta to równoważność 100 000 euro [*Zakres przedmiotowy gwarancji*, dostęp: 12.03.2017].

Kwota gwarantowana ustalana jest według stanu łącznych środków deponenta na dzień spełnienia warunku gwarancji wraz z naliczonymi do tego dnia odsetkami. W przypadku rachunku wspólnego, każdemu ze współposiadaczy przysługuje odrębna kwota gwarancji [*Wysokość gwarancji*, dostęp: 12.03.2017].

Zgodnie z Ustawą o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji wypłaty środków gwarantowanych powinny być dokonane w terminie 7 dni roboczych od dnia wypełnienia warunku gwarancji. Gwarancjami objęte są depozyty złote i walutowe. Niezależnie od waluty, w jakiej nominowany jest depozyt, wypłata środków gwarantowanych będzie dokonywana w złotych [*Pozostałe zasady gwarantowanie depozytów*, dostęp: 03.11.2016].

Bankowy Fundusz Gwarancyjny chroni środki zgromadzone w [*Gwarantowanie depozytów*, dostęp: 13.03.2017]:

- bankach krajowych, tj. z siedzibą na terytorium RP, z wyłączeniem Banku Gospodarstwa Krajowego jako banku państwowego,
- spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych,
- oddziałach banków zagranicznych, tj. banków z siedzibą poza granicą RP, terytorium państwa niebędącego członkiem UE (o ile oddział banku zagranicznego nie jest uczestnikiem innego systemu gwarantowania albo system, do którego przynależy nie zapewnia gwarancji co najmniej w zakresie i w wysokości, w jakiej zapewnia je Bankowy Fundusz Gwarancyjny).

Od początku swej działalności gwarancyjnej Bankowy Fundusz Gwarancyjny wypłacił środki klientom 5 banków komercyjnych, 90 banków spółdzielczych oraz 2 spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Łącznie w latach 1995–2015 wypłacono środki 351 970 deponentom na łączną kwotę 2 851,4 mln zł [*Raport roczny Bankowego Funduszu Gwarancyjnego 2015*: 32].

PODSUMOWANIE

Opracowanie miało na celu dokonanie oceny bezpieczeństwa środków powierzanych instytucjom rynku finansowego w Polsce oraz wskazanie instytucji zabezpieczających deponowane środki. Wykazano, iż stabilność systemu finansowego oraz bezpieczeństwo polskiego systemu gwarantowania zależne są od wielu powiązanych ze sobą czynników oraz są wynikiem działalności instytucji systemu finansowego. Sprawne funkcjonowanie organów nadzoru pozwala na zmniejszenie zagrożeń wynikających z wykonywanej przez banki działalności. Wykazano ważność działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego dla bezpieczeństwa deponowanych środków, zarówno z punktu widzenia gospodarki, systemu bankowego, banków, jak i klientów. Zaprezentowano obowiązek przynależności do systemu gwarantowania depozytów, którym zostały objęte wszystkie banki, co zwiększyło stabilność całego systemu finansowego. Deponenti powierzając swoje środki instytucjom finansowym powinni zachować szczególną ostrożność i kontrolować, czy instytucja ta podlega nadzorowi KNF oraz czy jest objęta systemem gwarancji depozytów, ponieważ w dużej mierze jest to wyznacznik bezpieczeństwa finansowego.

BIBLIOGRAFIA

- Czajkowska A., 2016, *Dylematy dla Polski związane z przystąpieniem do Unii Bankowej*, Studia Prawno-Ekonomiczne, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź.
- Dembska R., 2016, *Bezpieczeństwo depozytów bankowych w polskim systemie bankowym, rozwiązania stosowane w Unii Europejskiej*, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn.
- Depozyty sektora niefinansowego oraz instytucji rządowych i samorządowych*, 2016, Departament Bankowości Komercyjnej Specjalistycznej oraz Instytucji Płatniczych, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa.
- Dobosiewicz Z., 2007, *Kredyty i gwarancje kredytowe*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Dobosiewicz Z., 2005, *Wprowadzenie do finansów i bankowości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Gospodarowicz M., 2013, *System gwarantowania depozytów z uwzględnieniem indywidualnego ryzyka banku i ryzyka systemowego*, Oficyna Wydawnicza Szkoła Główna Handlowa, Warszawa.
- Gwarantowanie depozytów*, Bankowy Fundusz Gwarancyjny, www.bfg.pl [dostęp: 13.03.2017].
- Iwanowicz-Drozdowska M., Jaworski W., Zawadzka Z., 2010, *Bankowość – zagadnienia podstawowe*, Poltext, Warszawa.
- Jajuga K., 2009, *Zarządzanie ryzykiem*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Kasprzak M., 2013, *Regulacje nadzorcze sektora bankowego w Polsce*, [w:] J. Świdorska (red.), *Współczesny system bankowy – ujęcie instytucjonalne*, Difin S.A., Warszawa.
- Matysek-Jędrzych A., 2007, *System finansowy – definicja i funkcje*, „Bank i Kredyt”, nr 10.
- Nadzór oparty na analizie ryzyka*, Komisja Nadzoru Finansowego, www.knf.gov.pl [dostęp: 13.03.2017].
- Niczyporuk P., Talecka A., 2010, *Bankowość Unii Europejskiej – podstawowe zagadnienia*, Temida2, Białystok.
- Ostrowska D., 2013, *System nadzoru i bezpieczeństwa na rynku finansowym w Polsce*, Difin, Warszawa.
- Pastuś S., Sitek M., 2013, *Pojęcie i rodzaje ryzyka bankowego*, „Studia i Materiały Uniwersytetu Jana Kochanowskiego”, nr 1, Kielce.
- Pietrzak B., Polański Z., Woźniak B., 2012, *System finansowy w Polsce*, wyd. II, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Podręcznik inspekcji na miejscu, Baza depozytowa*, 2007, Internetowy Serwis Bankowości Spółdzielczej, Warszawa, www.bs.net.pl.
- Polska – kraj najniższych oszczędności*, www.bankier.pl [dostęp: 03.11.2017].
- Pozostałe zasady gwarantowanie depozytów*, Bankowy Fundusz Gwarancyjny, www.bfg.pl [dostęp: 03.11.2016].
- Raport roczny Bankowego Funduszu Gwarancyjnego 2015*, Bankowy Fundusz Gwarancyjny, www.bfg.pl.
- Skąd się bierze oprocentowanie lokat bankowych*, Rynek złota: Oszczędzanie, Inwestycje, Finanse, www.rynekszłota24.pl [dostęp: 14.08.2012].
- Stabilność finansowa*, Portal Edukacji Ekonomicznej – Narodowy Bank Polski, www.nbportal.pl [dostęp: 12.03.2017].
- Statystyka monetarna i finansowa*, Narodowy Bank Polski, www.nbp.pl [dostęp: 23.03.2017].
- Struktura oszczędności w Polsce i wybranych krajach europejskich*, 2012, Analizy On-line S.A. dla BPHTFI S.A.
- Struktura oszczędnościowa gospodarstw domowych*, www.analizy.pl [dostęp: 28.06.2017].

- Unia bankowa*, Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej, www.consilium.europa.eu [dostęp: 12.03.2017].
- Unia bankowa – dokumenty informacyjne o Unii Europejskiej*, Europa Parlament, www.europarl.europa.eu [dostęp: 01.09.2016].
- Unia europejska – statystyka*, www.money.pl [dostęp: 03.11.2017].
- Ustawa z dnia 14 grudnia 1994 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, Dz.U. 1995, nr 4, poz. 18.
- Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji, Dz.U. 2016, poz. 996.
- Ustawa z dnia 27 lipca 2006 roku o nadzorze nad rynkiem finansowym, Dz.U. 2006, nr 157, poz. 1119, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku. Prawo bankowe, Dz.U. 1997, nr 140, poz. 939, z późn. zm.
- Waliszewski K., 2016, *Europejski system gwarantowania depozytów jako trzeci filar Unii Bankowej*, „Bezpieczny Bank”, nr 1(62).
- Wysokość gwarancji*, Bankowy Fundusz Gwarancyjny, www.bfg.pl [dostęp: 12.03.2017].
- Zadania Komisji*, Komisja Nadzoru Finansowego, www.knf.gov.pl [dostęp: 13.03.2017].
- Zakres przedmiotowy gwarancji*, Bankowy Fundusz Gwarancyjny, www.bfg.pl [dostęp: 12.03.2017].
- Zygierewicz M., 2015, *Składki na BFG w standardzie unijnym*, „Nowoczesny Bank Spółdzielczy”, nr 2.

STABILITY OF THE FINANCIAL SYSTEM AND THE SECURITY OF THE POLISH SYSTEM DEPOSIT GUARANTEE

Abstract

The aim of the elaboration was to presentations tasks of the Banking Guarantee Fund and to present the scope of protection, principles and mode of implementation of guarantee and financing its activities. Activities of the Bank Guarantee Fund is highly significant for the economy, the banking system, banks and their customers. All banks are obligated to belong to the system, which increases the stability of the entire financial system. Depositors entrusting your money to financial institutions should take special care and control institutions, whether it is supervised by the Polish Financial Supervision Authority and whether their funds are covered by the scheme of deposits guarantee because it is a determinant of financial security. Done an assessment of the safety of funds entrusted to financial market institutions in Poland. Indicated institutions securing deposited funds. At a well-functioning financial market can be the basis a development and economic growth, and the effective functioning of supervisors reduces the risk of bank activity. The collected data is presented in graphs.

Keywords: deposits, Banking Guarantee Fund, security, deposit guarantee schemes, banking risk.

Przyjęto/Accepted: 20.09.2017
Opublikowano/Published: 31.12.2017